

Giriş: E-Devlet ve Kamu Yönetimi Yazını

E-Devlet çalışmalarında sorulan kritik önemde bir soru, e-Devlet kuram ve uygulamasının genel kamu yönetimi alanı içindeki yerinin ne olduğudur.

E-Devlet dersinin bu bölümünde, e-Devlet kavram ve uygulamaları ile kamu yönetimi yazını arasındaki bağların neler olduğu incelenmiştir. Bu amaçla, kamu yönetimi reformu, yeni kamu işletmeciliği, kurumsalcı örgüt kuramı ile genelde ağlar (*networks*) ve özelde kamu politikası ağları gibi kavramsal çerçevelerden, genelde yönetim-teknoloji ilişkisini ve özelde e-Devlet kavram ve uygulamalarını anlama ve anlatmada nasıl yararlanılabileceği tartışılmıştır (Yıldız, 2009: 25-43).

Yönetim Reformu, Yeni Kamu İşletmeciliği ve E-Devlet

1970'lerdeki petrol krizleri sonrasında başta ABD ve İngiltere olmak üzere gelişmiş ülkelerde, sosyal refah devleti uygulamalarının gerilemesi, devlet örgütünün özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamaları ile küçültülmesi yönelimi başlamıştır (Kettl, 1997: 446). Bu tarihten itibaren dalga dalga dünyanın geri kalan kısmına da yayılan bu uygulamalara damga vuran iki temel özellik vardır: Devletin örgüt ve işlev olarak küçülmesi, küçülmeden arta kalan devlet örgütünün ise özel sektör mantığı ve stratejileri kullanarak yönetilmesi (Ingraham, 1997). Bu akıma, "yeni kamu işletmeciliği" (*new public management*) adı verilmiştir.

Yeni kamu işletmeciliği hareketi, özel sektör-odaklı bir hareket olarak, mal ve hizmet kalitesi ile kamu çalışanları ve örgütlerinin performansı konularına odaklanmıştır. Vatandaş-odaklı olmayı ve girdilerden çok çıktı ve sonuçlar ile ilgilenmeyi öne çıkaran bu akım, kamu hizmet alanlarını piyasalaştırma, yerelleştirme

ve kamu hizmetlerinin üretimi ile sunumunu birbirinden ayırma eğilimindedir (Kettl, 1997: 447-448).

Yeni kamu işletmeciliğinin ön plana çıkardığı kamu yönetimindeki bütçe, performans ve güven açıkları konusunda (Kettl, 1998: vii) e-Devlet uygulamalarının çare üretebileceği düşünülmüştür (Nye, 2001). Beniger (1984) ve Zuboff (1988: 315-386) da devletin insanların, malların ve sermayenin dolaşımının çok hızlandığı bir dünyada kişi, bilgi, para, işlem ve malların denetimini daha iyi yapabilmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak e-Devleti kamu yönetimi reformunun bir parçası haline getirdiğini savunmuşlardır.

Sonuç olarak, “e-Devlet uygulamaları, kamu yönetimi sistemlerinin yeni kamu işletmeciliği doğrultusunda yeniden düzenlenmesinin bir aracıdır” yargısına varılabilir.

Kurumsalcı Örgüt Kuramı ve E-Devlet

E-Devlet alanındaki gelişmeler, sadece kamu yönetimi süreçlerinin otomasyonu ile sonuçlanmamış; aynı zamanda kamu kurumlarının diğer kamu kurumlarıyla, vatandaşlarla ve özel sektör firmaları ile etkileşiminin doğasını ve şeklini de değiştirmiştir (Fountain ve Osorio-Urzu, 2001: 235). Bu değişimi anlatmanın bir yolu, e-Devlet yoluyla maliyetlerin azaldığı, hizmet kalitesinin ve vatandaş memnuniyetinin arttığı gibi kamu yönetiminde süreçlerin ve örgütlerin geliştirilmesine bağlı akılcı açıklamalardır (Whitson ve Davis, 2001: 79). Ne var ki, aynı değişim, örgüt kuramının kurumsalcı bölümü yoluyla, “örgütsel çevreye ve onun kurallarına uyum” bakış açısından da çözümlenebilir.

Kurumsalcı örgüt kuramı, örgütlerin meşruiyet ve istikrar kazanarak hayatta kalma amacıyla hareket ettiklerini savunan (Meyer ve Rowan, 1977: 340) bir alandır. Akılcı açıklamaların örgütsel olguları açıklamakta yetersiz kaldıkları noktalarda

kullanılabilir (March ve Olsen, 1984: 747; Tolbert ve Zucker, 1996: 176). Bu bağlamda, örgütlerde teknoloji kullanımının örgütsel çevredeki gelişmelerin takip edildiği ve bunlardan geri kalınmadığı, örgütün modern bir örgüt olduğu gibi sembolik ve meşruiyet getirici düşüncelerle açıklanması, kurumsal örgüt kuramının e-Devlet alanına uygulanabilirliğini göstermektedir (Meyer ve Rowan, 1977: 344).

Kurumsal örgüt kuramını e-Devlet çalışmalarına uygulamadan önce dikkat edilmesi gereken bir nokta, kuram üzerindeki tartışmaların sürdüğü ve ana kavram, ölçüm aletleri ve yöntemler konusunda bir anlaşmanın henüz sağlanmadığı; yani kuramın henüz “kurumsallaşmadığı”dır (Tolbert ve Zucker, 1996: 175). Yine de kurumsal örgüt kuramı, e-Devlet kavram ve uygulamalarını anlama ve anlatmada yararlı olabilir.

Örneğin DiMaggio ve Powell (1983), kurumsal kuramın örgütlerin neden bu kadar benzer olduğu sorusunun yanıtlanmasında yararlı olabileceğini savunmaktadırlar. Bu açıdan neden tüm kamu kurumlarının bir web sitesi kurduğu veya bu sitelerin neden hep birbirlerine benzedikleri soruları, bu kuram kullanılarak araştırılabilir.

Scott (1987) örgütsel yapının bir uyum aracı olduğunu ve kurumsallaşmanın evrimsel bir uyum süreci anlamına geldiğini savunarak örgütlerdeki sembolik amaçlı davranışların önemini vurgular. Bu tür sembolik davranışlar, e-Devlet alanında da sıkça gözlemlenebilir. Nye’a göre (2001), e-Devlet uygulamaları temsili demokrasilerdeki meşruiyet ve güven bunalımlarına çare bulma arayışlarından biridir.

Örgüt düzeyinde de benzer bir tespit bulunabilir: Cohen ve Eimicke (2001: 11), e-Devlet projelerinin uygulandıkları örgütlerce üst yönetimlere teknoloji alanında en yeni gelişmeleri takip ediyor olmanın bir simgesi olarak sunulduğunu

bildirmektedirler. ABD’de uygulanan 50 adet e-Devlet projesini inceledikleri çalışmalarında yazarlar, çoğu projenin başlatılmadan sağlıklı bir iş planı ve fayda-maliyet analizi yapılmadığını tespit etmişlerdir. Birçok projede e-Devletin moda bir kavram olması ve onu uygulayan örgütün teknolojik açıdan ileride olmasını simgelemesi sağlıklı bir iş planı ve fayda-maliyet analizinden çok daha önemli bulunmuş; bu projeler yoluyla örgütün meşruiyetini artıracakı düşünölmüştür (Cohen ve Eimicke, 2001: 11).

Benzer şekilde, Meyer ve Rowan (1977) da örgütsel yapıların eyleme dönük olduğu gibi simgesel yönleri de olduğunu savunurlar. Yazarlar, örgütlerin evriminin örgütsel çevrelerinde ayakta ve hayatta kalmak amacını güttüğünü iddia etmektedir. Bu bakış açısından kamu örgütlerinde bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının nedenlerinden birinin, örgütsel çevrelerinde başarılı ve meşru görünmek niyeti olduğu söylenebilir.

Cohen ve Eimicke’nin (2001) kısa vadede mali açıdan sorunlu olan bazı e-devlet projelerinin meşruiyet kaygısıyla sürdürüldüğü iddiası da burada vurgulanan noktayı desteklemektedir.

Bu noktada kurumsalcı kuramın kullandığı kavramlardan “kurumsal eşbiçimcilik” baskılarından (*isomorphic pressures*) kısaca bahsedilmesi gerekmektedir (Yıldız, 2007: 45-46):

Eşbiçimcilik baskısı, bir örgüte bir diğere benzemesi için uygulanan veya uygulandığı algılanan) baskılardır. DiMaggio ve Powell (1983) tarafından üç çeşit eşbiçimcilik baskısı tanımlanmıştır: Kuralcı (*normative*), taklide dayanan (*mimetic*) ve zorlayıcı (*coercive*) eşbiçimcilik baskıları.

Kuralcı eşbiçimcilik baskıları, bir alanda mevcut ya da yeni ortaya çıkan profesyonel kurallara ve normlara uyum baskısı olarak anlatılabilir. Örneğin kamu sektöründe çevrimiçi etkileşimli hizmet vermek bir norm haline gelmeye başlamakta; bunu yapacak etkileşimli bir web sitesi olmayan kamu kurumlarına ise geri kalmış gözıyla bakılmaktadır. Normun ne olduğu zamanla değişebilir. Dün web sitesinden hizmet vermek olan norm, bugün mobil teknolojiler üzerinden, yarınsa sosyal medya yoluyla hizmet sunmak hâlini alabilir.

Taklide dayanan eşbiçimcilik baskıları ise örgütün çevresinde başarılı ve meşru gördüğü örgütleri taklit etmesinden doğar. Özel sektörce sunulan web tabanlı hizmetlerin vatandaşlarca benimsenerek kamu kurumlarından da istenmesi, böyle bir baskı oluşturmuştur. Bu tür baskılar, üyelerin birbiri ile yoğun biçimde bilgi ve yeni fikir alışverişi yaptıkları ağ ortamlarında da yaygın olarak görülür.

Zorlayıcı eşbiçimcilik baskılarında ise yasal veya maddi bir zorlama ile örgütsel değişim gerçekleşir. Uluslar arası kuruluşların mali ve teknik yardımının bir şartı olarak yaşanan örgütsel değişim bu tür örnekler. Bu tür bir kaynak bağımlılığı söz konusu olduğunda değerlendirmeye diğer bir örgüt kuramı olan örgütlerin çevrelerindeki kaynaklara bağımlılığını vurgulayan kaynak bağımlılığı kuramı (Pfeffer ve Salancik, 1978) da girer. Bu durumda iki kuram arasındaki sınır da belirsizleşir (Tolbert ve Zucker, 1996: 179).

Bir baskı birden fazla çeşidin özelliklerini taşıyabilir. Örneğin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde bir kamu örgütünün üzerindeki baskılar hem kuralcı (AB'nin kural ve standartlarına uyum), hem de zorlayıcı (yasa ve yönetmeliklerle düzenlenen ve uymamanın cezaya tabii olduğu örgütsel değişiklikler) eşbiçimcilik baskısı olabilir. Yıldız (2007: 45), Türkiye'deki adalet ve maliye alanlarındaki e-Devlet projelerinde bu tür kuralcı-zorlayıcı baskılar yaşandığını örneklerle göstermektedir.

Buradaki önemli nokta, örgütlerin bu baskılara pasif bir şekilde maruz kalan birimler olduğu varsayımına (Bigelow ve Stone, 1995: 183; Covalesky ve Dirsmith, 1998) karşı dikkatli olunması gerektiğidir. Çünkü örgütler bu tür kurumsal baskılara karşı uyum, uzlaşma, sakınma, direnç ve kendi çıkarları için kullanma (*manipulation*) gibi değişik tepkiler verirler (Oliver, 1991). Bu durum, çözümlenmeyi karmaşıklaştıran yeni etmenleri de denkleme katar.

Kurumsal baskılar, nesnel ve öznel baskılar olarak da ikiye ayrılabilir:

Nesnel baskılar herkes tarafından aynı şekilde gözlemlenebilir baskılardır. Örneğin bir uluslar arası kuruluş bir kamu kurumuna bir e-Devlet uygulamasını hayata geçirmek için kredi verir ama bu kredinin kullanımını örgütsel yapıdaki veya örgütsel kural ve davranışlardaki bir takım değişikliklerin yapılmasına bağlarsa, bu, herkesin var olduğu konusunda hemfikir olacağı zorlayıcı bir eşbiçimcilik baskısıdır.

Öznel bir eşbiçimcilik baskısı ise sadece örgüt tarafından hissedildiği sürece var olan bir baskı çeşididir. Örgüt çalışanlarının zihninde vardır ama doğrudan gözlemlenebilir tarafları olmayabilir. Kuralcı eşbiçimcilik baskılardan bazıları, kamu yöneticileri onları algıladığı sürece vardır. Örneğin, kamu hizmetlerinde sosyal medya kullanımı gerçekten bir sektör normu hâline gelmiş midir? Kurum yöneticisi öyle olduğunu düşünüyorsa gelmiştir. Bunun nesnel bir ölçümü, genel kabul görmüş bir yüzdelik hesabı (kurumların yüzde kaçını yapınca, vatandaşların yüzde kaçını talep edince norm olur?" gibi) yoktur. Kurumsal baskıları araştıran e-Devlet akademisyenlerinin bu öznel-nesnel baskı ayırımından haberdar olmaları ve araştırma planlarında bu ayrımı da hesaba katmaları yararlı olur.

Ağlar ve E-Devlet

Ağlar (*networks*), birden fazla örgütü ya da örgüt parçasını içeren, içindeki birimler arasında hiyerarşik değil bağımlılık ilişkisi bulunan örgütsel yapılardır (O'Toole, 1997: 45). Powell (1990) ağları, piyasalar ve bürokrasiler dışındaki üçüncü temel örgüt yapısı olarak tanımlamıştır. Ağlarda diğer iki örgütlenme türünde de olmayan, sorunların çözümünde esneklik ve yenilikçilik olanağı sunan bir “uyumsal etkinlik” (*adaptive efficiency*) vardır (Alter ve Hage, 1993: 39).

Ağlar, bürokrasilerdeki gibi emir-komuta zinciri ile veya piyasalardaki gibi kâr ençoklaştırması yoluyla belirlenen piyasa dinamikleri ile işlemezler. Ağların işleyişinin temelinde ortak amaçlar, değerler, güven, karşılıklı bağımlılık gibi değerler ve şartlar vardır. Ortak değerler ve amaçlar temelinde işlediklerinden ağ üyelerinin denetimi için daha az kaynak harcanması gerekir (Alter ve Hage, 1993; Powell, 1990: 322).

Powell (1990:304), ağların bilgi-yoğun alanlarda daha başarılı olduğunu, ağlar üzerinden akan bilginin, piyasalar üzerinden akandan “daha yoğun” ve bürokrasiler üzerinden alımandan “daha özgür” olduğunu iddia etmiştir. Agranoff ve McGuire'a (2003: 92) göre de ağların becerisi değişik örgütlere dağılmış bilgi ve uzmanlığı toparlayarak yapılacak işe yöneltmektir. E-Devlet uygulamaları da bu tür bilgi ve uzmanlık-yoğun bir alan sayılabilir.

Ağ türü örgütlenmenin önem kazanışı değişik etmenlere bağlanmıştır: Agranoff ve McGuire'a göre (1999: 19) bilgi çağının getirdiği karmaşıklık ve farklılık ağ yapılanmalarını gerektirmiştir. Milward ve Provan (1999: 3, 5) ağların artan önemini kamu yönetimi reformu çerçevesinde yeni kamu işletmeciliği etkisiyle devletin küçülmesi ve “kürek çeken değil, dümen tutan devlet” (Osborne ve Gaebler, 1992) hâline gelmesi ile açıklamışlardır. Powell (1990: 314) da ağ yapılanmalarını

hızlı teknolojik değişime, artan rekabetçi baskılara ve küresel ekonominin belirsizliklerine bağlamıştır.

Ağ örgütlenmesi ile e-Devlet alanının ilişkisi çok fazla incelenen bir konu değildir. Ho (2002) makro bir analizle e-Devlet için gerekli örgütsel yapının bileşenlerini tarif ederken aslında ağ örgütlenmesini anlatmıştır. Agranoff ve Yıldız (2007: 333) ağlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılma biçimlerini şu şekilde sıralamışlardır:

1. Ağ üyelerine ve ağın kurumsal çevresindeki kişi ve örgütlere bilgiyi hızlı ve ucuz bir biçimde yaymak,
2. E-posta ve kısa mesaj hizmeti (SMS) gibi bir kişiden çok kişiye ulaşma mekanizmaları ve telekonferans gibi araçlar ile eşgüdüm maliyetlerini düşürmek,
3. Elektronik karar verme teknik ve araçlarıyla karar verme sürecini daha hızlı, şeffaf, yüz yüze karar vermenin grup içi baskılarından özgür ve ucuz hâle getirmek,
4. Veri tabanları ve yazılımlar tarafından desteklenen simülasyonlar gibi yönetim destek sistemlerini kullanabilmek.

Yıldız, Sadioğlu ve Altınok (2008) da e-Devlet projelerinin önceliklendirilip eşgüdümlü şekilde uygulanmasından sorumlu bir ağ türü yapılanmanın T.C. Başbakanlık bünyesinde kurulmasını incelemişlerdir. E-Devlet Danışma Grubu adı verilen bu geçici ağ yapılanması, bürokrat üyelerden oluşan bir ağ olarak, ortak değer ve amaçlara dayanarak çalışmıştır. Grup, Agranoff ve McGuire'in (2003: 92)

öngördüğü gibi, e-Devlet konusunda değişik örgütlere dağılmış bilgi ve uzmanlığı toparlayarak yapılacak işe yöneltmiştir.

Kamu Politikası Ağları ve E-Devlet

E-Devlet ve ağlar ilişkisinin bir alt kümesi de kamu politikası ağları ile e-Devlet uygulamalarının ilişkisidir. Kamu politikası yazınında “konu ağı” (*issue network*) veya “politika topluluğu” (*policy community*) şeklinde isimlendirilen (Rhodes ve Marsh, 1992; Sabatier, 1984) kamu politikası ağları, “çoğunun çıkarları kamu politikası kararlarına bağlı olan ve örgütlü çıkarları temsil eden uzmanlardan oluşan gevşek bağlı topluluklar” (Skok, 1995: 329) olarak tanımlanmıştır. Peters da (1996: 56-57) her kamu politikası alanının çevresinde yer alan ve politikaları bir şekilde etkilemeye çalışan kamu kurumları, çeşitli sivil toplum örgütleri, bilim insanları ve özel şirketler gibi politika oyuncularını kamu politikası ağı içinde saymıştır.

Bu dersin e-Devletin uluslar arası boyutu konulu bölümünde de ayrıntılı olarak işlendiği gibi, kamu politikası ağları, genellikle bilişim konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları bünyesi ve çevresinde faaliyet göstererek e-Devlet politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında etkin bir rol oynamaktadır. Ayrıca teknoloji satıcısı şirketlerin e-Devlet projeleri konusunda kamu sektörü ile etkileşiminin en önemli araçlarından biri de bu tür ağlardır.

Ağ üyeleri, ağ içinde yer değiştirerek üyeliklerini ve işlevlerini, değişerek de olsa, devam ettirmektedirler. Örneğin, ağın kamu sektörü tarafındaki bir üyesi işinden istifa ederek veya emekli olarak özel sektöre veya sivil toplum örgütüne geçerek ağ üyeliğini farklı bir aidiyet altında sürdürmektedir.

E-Devlet politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında kamu politika ağlarının rol ve işlevleri konusu e-Devlet ve kamu yönetimi alan yazınlarını birleştiren bir araştırma konusu olarak araştırmacıları beklemektedir. Bu tür çalışmalar ile yanıtlanabilecek bazı önemli sorular aşağıda sıralanmıştır:

1. Ağ üyeleri arasındaki çıkar ve iktidar ilişkilerinin doğası nedir? Bu ilişkiler e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?
2. Bu ağlardaki güç simsarları (*power brokers*) hangi kaynakları hangi amaçlarla üyeler arasında değiş tokuş ettirmekte ve yeniden dağıtmaktadır? Bu kaynakların dağılımı e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?
3. Ağ üyeleri arasındaki güç ve siyasi/idari kapasite farklarının sonuçları nelerdir? Bu farklar e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?
4. Ağ üyeleri arasındaki işbirliği ve çatışmalar hangi şartlar altında ortaya çıkmaktadır? Bu işbirliği ve çatışmalar e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?
5. Ağ üyelerinden piyasa türü örgütlenmelerde (özel şirketlerde) ve bürokrasi türü örgütlenmelerde (kamu kurum ve kuruluşlarında) çalışan üyeler arasındaki kültür ve davranış farklılıkları nelerdir? Bu farklılıklar arasındaki uyum ve çatışma süreçleri nasıl işlemektedir? Söz konusu farklılıklar, e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?
6. Verimli bir ağ üyeliği için gerekli yetenekler nelerdir? Bu yeteneklerin kullanımı, e-Devlet politikalarını nasıl etkilemektedir?

Bölüm Özeti:

E-Devlet dersinin bu bölümünde e-Devlet kavramı ile kamu yönetimi alan yazınının ilgisinin kurulabileceği noktalara dikkat çekilmiştir. Bu amaçla kamu yönetimi reformu başlığı içerisinde yeni kamu işletmeciliği, örgüt kuramlarından kurumsalcı kuram ve genelde ağlar ve özelde kamu politikası ağları ile e-Devlet kavram ve uygulamasının bağlantıları incelenmiştir.

Tartışma Soruları:

1. Kurumsalcı kuramın, e-Devlet uygulamalarını örgütsel çevreye uyum, hayatta kalma ve meşruiyet kazanma güdüleriyle açıklamasını eleştirel bir şekilde, e-Devlet uygulamalarından örnekler vererek değerlendiriniz.
2. Gerçekten de e-Devlet politikalarına yön veren kamu politikası ağları var mıdır? Dünyadan ve Türkiye'den örneklerle destekleyerek e-Devlet ve politika ağı ilişkisinin olumlu ve olumsuz yönlerini tartışınız.

Yararlanılan Kaynaklar:

1. Agranoff, R. ve McGuire, M. (2003). "Inside the matrix: Integrating the paradigms of intergovernmental and network management", **International Journal of Public Administration**, 11: 1401–1422.
2. Agranoff, R. & McGuire, M. (1999, December). **Big Questions in Public Network Management Research**. Paper presented at the National Public Management Research Conference, Texas A&M University.
3. Agranoff, R. & Yıldız, M. (2007), "Decision-Making in Public Management Networks", Goktug Morcol (Ed.), **Handbook of Decision-Making**, Marcel Dekker Publications, pp. 319-345.
4. Alter, C. & Hage, J. (1993). **Organizations Working Together**. Newbury Park, CA: Sage.
5. Beniger, J. (1986). **The control revolution: Technological and economic origins of the information society**. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
6. Bigelow, B. & Stone, M. M. (1995). Why don't they do what they want: An exploration of organizational responses to institutional pressures in community health centers, **Public Administration Review**, 55(2), 183-192.
7. Cohen, S. & Eimicke, W.(2001). The use of internet in government service delivery, in M.Abramson & G. E. Means (Eds.), **E-Government 2001** (pp. 9-43). The Pricewaterhouse-Coopers Endowment for the Business of Government, Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
8. Covaleski, M.A. & Dirsmith, M. W. (1988). An institutional perspective on the rise, social transformation and the fall of a university budget category. **Administrative Science Quarterly**, 33, 562-587.

9. DiMaggio, P. & Powell, W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. **American Sociological Review**, 2, 147-160.
10. Fountain, J. E. & Osorio-Urzua, C. A. (2001). Public sector: Early stages of a deep transformation. In R.E. Litan & A. M. Rivlin (Eds.), **The Economic Payoff from the Internet Revolution** (pp. 235-268). Washington D.C.: Brookings Institution Press.
11. Ho, A. T. (2002). Reinventing local governments and the e-government initiative. **Public Administration Review**, 62(4), 434-441.
12. Ingraham, P. (1997). Play it again, Sam; It's still not right: Searching for the right notes in administrative reform", **Public Administration Review**, 57(4), 325-342.
13. Kettl, D. F. (1998). **Reinventing Government: A Fifth Year Report Card**. A Report of the Brookings Institution's Center for Public Management. CPM-98-1. Washington, DC: The Brookings Institution.
14. Kettl, D. F. (1997). The global revolution in public management: Driving themes, missing links. **Journal of Policy Analysis and Management**, 16(3), 446-462.
15. March, J. & Olsen, Johan P. (1984). The new institutionalism: Organizational factors in political life. **American Political Science Review**, 78, 734-749.
16. Meyer, J. W. & Rowan, Brian (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. **American Journal of Sociology**, 83 (2), 340-363.

17. Milward, H. B. & Provan, K. G. (1999, December). **How networks are governed?** Paper Presented at the National Public Management Research Conference, Texas A&M University.
18. Nye, J. S. Jr. (2001). Information Technology and Democratic Governance. In E. C. Kamarck & J.S. Nye Jr., (Eds.), **Http://democracy.com? Governance in a Networked World** (pp. 1-18). Hollis NH: Hollis Publishing Co.
19. O'Toole, L. (1997). Taking Networks Seriously. **Public Administration Review**, 57(1), 45-52.
20. Oliver, C. (1991). Strategic responses to institutional processes. **Academy of Management Review**, 16: 145-179.
21. Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). **Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector**. Reading, MA: Addison-Wesley.
22. Peters, B. G. (1996). **The Future of Governing: Four Emerging Models**. Lawrence, Kansas: University of Kansas Press.
23. Pfeffer, J. & G. Salancik (1978). **The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective**. New York: Harper and Row Publishers.
24. Powell, W.W. (1990). "Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of Organization", In B.M. Staw & L.L. Cummings (Eds.) **Research in Organizational Behavior**, 12: 295-336.
25. Rhodes, R. A. W. & D. Marsh. (1992). "New Directions in the Study of Policy Networks", **European Journal of Political Research**, 21: 181-205.
26. Sabatier, Paul A. (1984). "An Advocacy Coalition Model of Policy Change and the Role of Policy-Oriented Learning Therein", **Policy Sciences**, 21: 129-168.

- 27.Scott, W. Richard (1987). "The Adolescence of Institutional Theory", **Administrative Science Quarterly**. 32: 493-511.
- 28.Skok, James E. (1995). "Policy issue Networks and the Public Policy Cycle: A Structural-Functional Framework for Public Administration", **Public Administration Review**, 55(4): 325-332.
- 29.Tolbert, P. S. & Zucker, L. G. (1996). "The Institutionalization of Institutional Theory", In Clegg, Hardy & Nord (Eds.), **Handbook of Organizational Studies**. Sage, pp. 175-190.
- 30.Whitson, T. L. & Davis, L. (2001). "Best Practices in Electronic Government: Comprehensive Electronic Information Dissemination for Science and Technology", **Government Information Quarterly**, 18: 7-21.
- 31.Yıldız, M. (2009) **E-Government Policy Processes from a Grounded Theory Perspective: The Case of Turkey**. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- 32.Yıldız, M. (2007). "Uluslararası Kuruluşların Türkiye'nin E-Devlet Siyasetlerine Etkisi", **Amme İdaresi Dergisi**, 40(2): 39-55.
- 33.Yıldız, M.; Sadioğlu, U. ve Altınok, R. (2008). "Managing E-Government Innovation: The Case of E-Government Advisory Group at the Office of the Prime Minister in Turkey", **European Group of Public Administration Uluslararası Konferansı**'nda Yapılan Sunum, Rotterdam, Hollanda, 4 Eylül 2008.
- 34.Zuboff, S. (1988). **In the Age of the Smart Machine: The Future of Work and Power**. New York: Basic Books.